

Marek Rotkiewicz

Świadczenia rodzinne i zasiłki

302

Świadczenia rodzinne i zasiłki

Marek Rotkiewicz

Świadczenia rodzinne i zasiłki

Poradnik 302

Warszawa 2020

Powielanie, przedrukowywanie i rozpowszechnianie bez zgody wydawcy jest zabronione.

ISBN: 978-83-61437-91-8

BIBLIOTECZKA ©
PRACOWNICZA

Studio BP7
ul. Menueta 14
02-827 Warszawa,
wydawnictwo@studiobp7.pl
studiobp7.pl/wbp

Skład: Studio BP7

SPIS TREŚCI

Wstęp	7
Rozdział I. Świadczenia rodzinne	9
1. Zasiłek rodzinny	11
1.1. Ustalenie wysokości dochodu	14
2. Dodatki do zasiłku rodzinnego	26
3. Zasiłek pielęgnacyjny	35
4. Świadczenie pielęgnacyjne	36
5. Jednorazowe zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka	39
6. Podmioty realizujące zadania w zakresie świadczeń rodzinnych	42
7. Postępowanie w sprawach przyznawania i wypłacania świadczeń rodzinnych	45
7.1. Ustalenie prawa do świadczeń i ich wypłata	53
7.2. Obowiązki pobierającego świadczenia rodzinne	58
7.3. Nienależnie pobrane świadczenie	59
Rozdział II. Świadczenie wychowawcze 500+ oraz Dobry Start	62
Rozdział III. Zasiłek chorobowy i świadczenie rehabilitacyjne	67
1. Nabycie prawa do zasiłku chorobowego	73

2. Przypadki, w których zasiłek chorobowy nie przysługuje	76
3. Okres zasiłkowy	83
4. Wysokość zasiłku chorobowego	84
5. Świadczenie rehabilitacyjne	85
Rozdział IV. Zasiłek wyrównawczy	89
Rozdział V. Zasiłek macierzyński	92
1. Okres pobierania zasiłku macierzyńskiego i jego wysokość	98
Rozdział VI. Zasiłek opiekuńczy	102
Rozdział VII. Zasady ustalania podstawy wymiaru zasiłków w razie choroby lub macierzyństwa	106
1. Zasady ustalania podstawy wymiaru zasiłków przysługujących ubezpieczonym będącym pracownikami	107
2. Zasady ustalania podstawy wymiaru zasiłków przysługujących ubezpieczonym niebędącym pracownikami	114
3. Dokumentowanie prawa do zasiłków i kontrola orzekania o czasowej niezdolności do pracy	116
3.1. Dokumenty wymagane do przyznania i wypłaty zasiłków	119
3.2. Kontrola orzekania o czasowej niezdolności do pracy	125
Rozdział VIII. Postępowanie w sprawach ustalania prawa do zasiłków w razie choroby lub macierzyństwa i zasady ich wypłaty	127
1. Ustalenie prawa do zasiłków	127
2. Wypłata zasiłków	131
3. Kontrola ubezpieczonych	137
3.1. Przeprowadzanie kontroli	139
3.2. Dochodzenie zwrotu wypłaconego zasiłku lub świadczenia rehabilitacyjnego	141

WSTĘP

W niniejszym poradniku zostały omówione dwa rodzaje świadczeń:

- świadczenia rodzinne,
- świadczenia w razie choroby lub macierzyństwa.

Przeznaczeniem świadczeń rodzinnych, uregulowanych przepisami ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (DzU nr 228, poz. 2255 ze zm.), jest wsparcie osób znajdujących się w szczególnych sytuacjach. W zdecydowanej większości warunkiem do ich uzyskania jest nieprzekraczanie określonego w przepisach kryterium dochodowego. Przede wszystkim właśnie tutaj widać szczególną ich rolę – stanowią pomoc socjalną dla osób znajdujących się w trudniejszej sytuacji ekonomicznej, które ponadto mają na utrzymaniu osoby niezarobkujące (dzieci) lub same kontynuują naukę, przy stosunkowo niskim dochodzie na członka rodziny.

Przepisy wskazanej ustawy przewidują jednak także kilka świadczeń, których uzyskanie oderwane jest od kryterium dochodowego. Są to świadczenie rodzicielskie oraz zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka (lokalna zapomoga ustanowiona przez radę gminy). Ich zadaniem jest także wsparcie osób znajdujących się w szczególnej sytuacji.

Cechą charakterystyczną świadczeń rodzinnych, odróżniającą je od zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, jest to, że świadczenia te nie mają charakteru ekwiwalentnego, tzn. nie przysługują w związku z pracowaniem przez da-

ną osobę określonego czasu, podleganiem przez nią określonemu ubezpieczeniu itp. Są typowymi świadczeniami wspierającymi osoby potrzebujące, finansowanymi przez budżet państwa (lub niekiedy przez samorządy).

Całkowicie inny charakter mają świadczenia uregulowane w ustawie z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Przysługują one w razie zaistnienia wskazanych w tej ustawie zdarzeń osobom, które wcześniej na nie „zapracowały”, czyli podlegały przez określony czas ubezpieczeniu chorobowemu (zasiłek chorobowy) lub które podlegają temu ubezpieczeniu w chwili zaistnienia określonego zdarzenia (zasiłek macierzyński). Są to typowe świadczenia przysługujące w razie wystąpienia danego ryzyka ubezpieczeniowego (choroba, macierzyństwo, konieczność sprawowania osobistej opieki nad członkiem rodziny, zmniejszenie wynagrodzenia w związku z odbywaną rehabilitacją).

Rozdział I

ŚWIADCZENIA RODZINNE

Problematykę świadczeń rodzinnych reguluje ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (DzU nr 228, poz. 2255 ze zm.). Zgodnie z art. 2 tej ustawy pojęcie świadczeń rodzinnych obejmuje:

- zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego;
- świadczenia opiekuńcze, którymi są zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy i świadczenie pielęgnacyjne,
- zapomogę przyznaną przez radę gminy zamieszkałym na terenie jej działania osobom z tytułu urodzenia ich dziecka,
- świadczenia na rzecz rodziny wypłacane przez gminy osobom zamieszkałym na terenie jej działania,
- jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia się dziecka,
- świadczenie rodzicielskie.

Krąg podmiotów, które w przypadku gdy spełniają szczegółowe kryteria do przyznania tych świadczeń, mogą je otrzymać, obejmuje:

- obywateli polskich,
- cudzoziemców posiadającym obywatelstwo państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- cudzoziemców przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na osiedlenie się, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Wspólnot Europejskich, zezwo-

lenia na zamieszkanie na czas oznaczony udzielonego w związku z okolicznością, o której mowa w art. 53 ust. 1 pkt 13 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach (DzU nr 128, poz. 1175 ze zm.), zgody na pobyt tolerowany lub w związku z uzyskaniem w Rzeczypospolitej Polskiej statusu uchodźcy, jeżeli zamieszkują łącznie z członkami rodzin na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Na podstawie wskazanego przepisu ustawy o cudzoziemcach, zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony udziela się cudzoziemcowi, który posiada zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego WE, udzielone przez inne państwo członkowskie Unii Europejskiej, oraz zamierza wykonywać pracę lub prowadzić działalność gospodarczą na podstawie przepisów obowiązujących w tym zakresie w Rzeczypospolitej Polskiej, podjąć lub kontynuować studia lub szkolenie zawodowe, lub wykaże, że zachodzą inne okoliczności uzasadniające jego zamieszkiwanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Przykład.

Pracodawca często zatrudnia pracowników z Republiki Czeskiej. Wykonują oni kontrakty przez okres 4 do 7 miesięcy i wracają do Czech. W czasie pracy w Polsce zwykle zamieszkują tutaj z rodzinami. Czy mogą mieć prawo do zasiłków rodzinnych?

Świadczenia rodzinne przysługują obywatelom polskim oraz cudzoziemcom, jeżeli zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres zasiłkowy, tak więc w tym przypadku mają oni prawom do zasiłków rodzinnych.

Przykład.

Pracownik wziął bezpłatny urlop i pół roku temu wyjechał do pracy do Irlandii. Jego rodzina została w Polsce. Po powrocie złożył wniosek o przyznanie zasiłku rodzinnego. Wniosek został złożony niesłusznie. Pracownik podlega przepisom kraju, w którym pracuje. Świadczenie rodzinne zostanie przyznane według kryteriów obowiązujących w Irlandii. Nie ma znaczenia, czy rodzina pozostała w kraju, czy mieszka z pracownikiem.

1. ZASIŁEK RODZINNY

Zasiłek rodzinny jest świadczeniem, którego celem jest częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Prawo do niego (oraz do dodatków do zasiłku rodzinnego) przysługuje:

- rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka;
- opiekunowi faktycznemu dziecka;
- osobie uczącej się.

Definicje wymienionych pojęć znajdują się w art. 3 ustawy o świadczeniach rodzinnych, który zawiera słowniczek pojęć używanych w ustawie.

Dzieckiem jest dziecko własne, małżonka, przysposobione oraz dziecko, w sprawie którego toczy się postępowanie o przysposobienie, lub dziecko znajdujące się pod opieką prawną.

Opiekun faktyczny dziecka – oznacza to osobę faktycznie opiekującą się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka.

Osoba ucząca się to osoba pełnoletnia ucząca się, niepozostająca na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony.

Zasiłek rodzinny przysługuje osobom wymienionym w dwóch pierwszych punktach do ukończenia przez dziecko:

- 18 roku życia lub
- nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia, albo
- 24 roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Słowniczek z art. 3 ustawy o świadczeniach rodzinnych wskazuje, iż przez umiarkowany stopień niepełnosprawności rozumiemy:

- niepełnosprawność w umiarkowanym stopniu w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (DzU nr 123, poz. 776 ze zm.),
- całkowitą niezdolność do pracy orzeczoną na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach

**Pełna wersja książki
do nabycia w sklepie**

<https://sklep.wbp.com.pl/>